

Տեղեկատվություն, տեսողական, ծայնային, շոշափողական, համային, հոտային տեղեկատվություն, տեղեկատվության կրիչ:

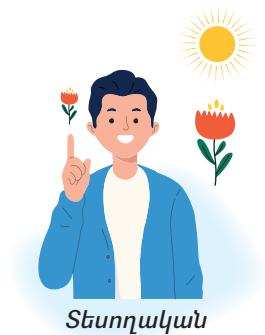

1. Ի՞նչ է տեղեկատվությունը:
2. Ինչպե՞ս է մարդը տեղեկություն ստանում:

Ժամանակակից մարդու կյանքը շատ է տարբերվում նախնիների կյանքից: Համակարգիչները, բջջային հեռախոսները և տարատեսակ հավելվածները դարձել են մեր իրականության անբաժանելի մասը: Ամեն օր ինչ–որ նոր բան ենք սովորում, տեղեկություն ենք ստանում: Դպրոցում ձեռք բերած գիտելիքներ, գրքերից կամ շրջապատից ստացած տեղեկություններ, համացանցով, հեռուստատեսությամբ հեռարձակվող լուրեր: այս ամենը **տեղեկատվություն է:**

Տեղեկատվություն բառի հիմքը լատիներեն *informatio* բառն է, որ նշանակում է «բացատրություն», «ցուցադրում», «մեկնաբանություն»:

Մարդը սկսում է տեղեկություն ստանալ ծննդյան պահից ի վեր: Տեղեկությունը մենք ընկալում ենք զգայարանների միջոցով: Մեր տեսողության, լսողության, շոշափելիքի, համի և հոտառության զգայարանները մեզ տեղեկություն են տալիս շրջապատող աշխարհի մասին: Մարդը իր ստացած տեղեկությունները տարբեր պատկերների տեսքով պահում է հիշողության մեջ, այնուհետև վերլուծում է դրանք, հարկ եղած դեպքում օգտագործում որևէ խնդիր լուծելու համար կամ փոխանցում է մեկ այլ անձի: Դրանք կարելի է պահպանել նաև տեղեկատվության կրիչի վրա: Կախված նրանից, թե որ զգայական օրգանն է տեղեկություն փոխանցում մարդուն, իրականացվում է տեղեկության դասակարգում՝ ըստ ընկալման մեթոդի:

Տեսողության օրգանը (աչքը) ունակ է տարբերելու առարկաների ձևը, ծավալը, գույնը, շարժումը և փոփոխությունը: Տեսողության օրգանի միջոցով ստացվող տեղեկությունը անվանում են *տեսողական տեղեկատվություն*:

Լսողության օրգանը (ականջը) հնարավորություն է տալիս ճանաչելու հնչյունները, տարբերակելու դրանց հնչերանգը, ռիթմը, զգացմունքային երանգավորումը: Լսողության օրգանի միջոցով ստացվող տեղեկությունը անվանում են *ձայնային տեղեկատվություն*:

Շոշափողական տեղեկատվությունը կապված է շոշափման օրգանների (ձեռքեր, ոտքեր, մաշկ) հետ: Դրանց միջոցով մենք զգում ենք հպման մակերեսի բնույթը, նյութը, ջերմաստիճանը, կարող ենք զգալ թրթռումը, հպումը:

Համի օրգանների (լեզու, բերանի խոռոչ) օգնությամբ մարդը *համային տեղեկություն* է ստանում սնունդի մասին՝ դառը, քաղցր, թթու, կծու, աղի:

Հոտային տեղեկատվությունը իրականացվում է հոտառության օրգանի (քիթ) միջոցով. այն ընկալում և ճանաչում է ծաղկային, անուշահոտ, գարշահոտ և այլ բույրեր:

Տեղեկատվությունները դասակարգվում են նաև ըստ ներկայացման ձևի:

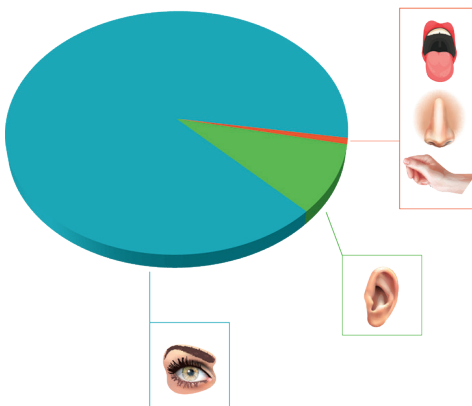
Գծագրերի, գծապատկերների, նկարների, լուսանկարների տեսքով ներկայացված տեղեկատվությունը անվանում են *գրաֆիկական տեղեկատվություն*:

Հատուկ նիշերի տեսքով (տարբեր այբուբենների տառեր, հիերոգլիֆներ, որոնց օգնությամբ գրվում են առանձին վանկեր, բառեր, տեքստեր) տեղեկատվությունը անվանում են *տեքստային տեղեկատվություն*:

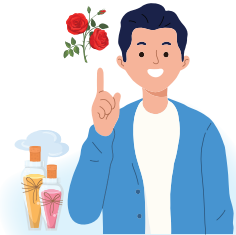
Թվերը և թվերի օգտագործմամբ առարկաների և նրանց հատկությունների քանակական չափումը համարվում է *թվային տեղեկատվություն*:

Ձայնային տեղեկատվությունը ներկայացվում է հնչյունների տեսքով:

Մարդը տեղեկատվության գերակշիռ մասը ստանում է տեսողության, մի փոքր մասը լսողության և չնչին մասը մնացած զգայարանների միջոցով:

Համային

Հոտային

Մարդկության զարգացման ընթացքում տեղի են ունեցել մի քանի տեղեկատվական հեղափոխություններ, որոնց արդյունքում բարձրացել է մարդկանց կենսամակարդակը, զարգացել է մշակույթը:

Առաջին տեղեկատվական հեղափոխությունը կապված է խոսքի ծագման հետ:

Երկրորդ տեղեկատվական հեղափոխությունը սկսվել է մոտ հինգ հազար տարի առաջ, երբ Եգիպտոսում և Միջագետքում, այնուհետև Չինաստանում և Կենտրոնական Ամերիկայում հայտնվեց գիրը: Սկզբում դրանք ժայռապատկերներ էին, հետո գրելու համար սկսեցին օգտագործել մագաղաթ, մետաքս, պապիրուս և այլն:

Շատ հաճախ առարկայի մասին մեկ զգայարանի տեղեկատվությունը բավարար չէ: Որոշակի հանգամանքներում մի զգայարանի տեղեկատվությունը լրացվում է մեկ այլ զգայարանի տեղեկատվությամբ: Օրինակ՝ եթե մթության մեջ գտնվող մարդը չի կարող տեսնել որևէ առարկա, ապա նա փորձում է շոշափել այն. արդյունքում տեղեկություն է ստանում առարկայի ձևի, չափի, երբեմն նաև նյութի մասին, որից այն պատրաստված է:

Հարցեր և առաջադրանքներ

1. Ինչպե՞ս է մարդը տեղեկություններ ստանում:
2. Ո՞ր մասնագետների գործունեությունն է կապված տեղեկատվության հետ:
3. Ինչպիսի՞ տեղեկություն կարելի է ստանալ՝
ա. հեռուստացույցով,
բ. աստղադիտակով,
գ. մանրադիտակով,
դ. համակարգչով:
4. Առարկայի դ՞ր հատկությունները կարելի է որոշել տեսողական տեղեկատվության օգնությամբ:

Առաջադրանք 1

Ըստ ստորև բերված նկարների՝ լրացնել աղյուսակը:

ա

բ

գ

դ

ե

զ

է

ը

Երրորդ տեղեկատվական հեղափոխությունը սկիզբ է առել Վերածննդի դարաշրջանում՝ 15-րդ դարում. այն կապված է տպագրության գյուտի հետ:

Չորրորդ տեղեկատվական հեղափոխությունը սկսվել է 19-րդ դարում, երբ բազմաթիվ նոր գյուտեր արվեցին տեղեկատվական բնագավառում. լայնորեն տարածվեցին հաղորդակցության նոր միջոցներ՝ հեռախոս, ռադիո, լուսանկարչություն, հեռուստատեսություն, ձայնագրիչ:

Խումբ	
Նկարում պատկերվածը շարադրել մի քանի նախադասությամբ	
Տարբերակել տեղեկատվության տեսակները՝ ըստ ընկալման ձևի	
Ո՞ր զգայարանի միջոցով դուք ստացաք տեղեկությունը	

Առաջադրանք 2

Որոշե՛ք, թե որ զգայարաններով կարող ենք տեղեկություններ ստանալ ստորև պատկերված առարկաների և երևույթների վերաբերյալ: Ներկայացված տարբերակները տեղադրե՛ք աղյուսակի համապատասխան տողում:

- ա.** Հոտ և տեսողություն
- բ.** Համ, հպում, հոտ, տեսողություն
- գ.** Հպում և տեսողություն
- դ.** Լսողություն և տեսողություն

Հինգերորդ տեղեկատվական հեղափոխությունը սկսվել է 1950-ական թվականներից: Շատ գիտնականներ չորրորդ և հինգերորդ փուլերը չեն առանձնացնում: Նրանք համարում են, որ դա մեկ միասնական փուլ է, որը շարունակվում է մինչև այսօր: Անցյալի նվաճումները շարունակում են զարգանալ՝ ձևափոխվելով և համալրվելով նոր տեխնոլոգիաներով: XX դարի 50-ականներից սկսած՝ մարդիկ սկսեցին օգտագործել թվային հաշվողական տեխնոլոգիաներ: Տեղեկատվական հեղափոխության գործընթացն ընդգրկում է ամբողջ աշխարհը՝ ազդեցություն թողնելով յուրաքանչյուրի կյանքում:

Ստուգի՛ր գիտելիքներդ

1. **Տեղեկատվության ներկայացման ձևերն են՝**
 - ա. տեքստային, գրաֆիկական, ձայնային, թվային,
 - բ. փաստացի, վստահելի, անհայտ, ստուգված,
 - գ. պահպանել, փոխանցել, մշակել, որոնել,
 - դ. տեսողական, ձայնային, շոշափողական, համային, հոտային:

2. Որո՞նք կարելի է համարել տեղեկատվության պահպանման կրիչներ:

- ա. Շուն
- բ. Արև
- գ. Թուղթ
- դ. Ֆլեշ հիշողություն
- ե. Պապիրուս
- զ. Աչք
- է. Կոշտ սկավառակ
- ը. Գրասեղան
- թ. Մագաղաթ

